

קאי וכדעת הר"י דס"ל הכי דספק דשיל"מ שנחשב נמי אסור, והמקשן נמי ידע ממילא דשיל"מ אפילו דרובן לא בטול וספיקא אסור, וכדין מותן כן, דהרי להרמב"ם [ב' כלאים פ"י כ"ז], ה' ע"מ פ"ט ה"ב] ספיקא דאורייתא מן התורה לקולא ומדרבנן לתומרה, וגמלא ספק הכנה הוא ספק דאורייתא ודאי דרבנן, וכשנחשבה אסורה, מוכח מזה דודאי דרבנן שנחשבה אסורה דשיל"מ, וכיון שידעין ודאי דרבנן שנחשבה, מכ"ש ספק דרבנן בלא תערובות דלעולם ספיקא גרע מתערובות, אבל מ"מ זה לא הובא ס"ל דספק דרבנן וגם נחשבה שנחמיר כל כך בדשיל"מ, זה לא הובא אסור אדעתיה, ומשום כך הקשה לר' יצחק ור' יוסף דביצה אינה אלא גזירה דרבנן, מ"מ נקט ספיקא אסורה, אי משום דשיל"מ, עכ"פ ספיקא למח לי למחוי הא אחיה מק"ו מנחשבה, ואי לאחוי ספיקא שנחשבה, מוכ"ח להחמיר דרבנן כל כך, ועל זה אחי רב אשי ודחיק ומקוי אליצה דר' יצחק ור' יוסף דאפילו דרבנן ספיקא לא בטילה, וס"ל להרמב"ם דאין דקיי"ל הכנה דאורייתא צ"ע אחר שבת ושבת שאחר י"ט, לא סמכין אשמויה דחיקא דר' אשי אלא לא אסרין דשיל"מ דרבנן אלא או ספיקא או נחשבה, ובשלמא צרייתא מוקמין לה בשבת שאחר י"ט דאורייתא, שפיר תני ספק שנחשבה, משא"כ רמב"ם דמייירי להדיא מ"מ ושבת דעלמא, לא הובא מני למינקט ספק שנחשבה, דדרבנן לא מחמירין כולי האי, אלא דממילא נשמע, (כאן) [כיון] דודאי דרבנן אסור בנחשבה ה"ה בספק דאורייתא שנחשבה דהובא נמי ודאי דרבנן.

וזה נראה נמי דעת הש"ע א"ח סי' תקי"ג וצמ"ח סק"ד שם שבידן לשון הטור וכתב נחשבה תחלה ואח"כ צבא דספיקא, לומר דצ"ע דעלמא דאורייתא צ"ע בש"ע שם מותר ספיקא שנחשבה, ומ"מ ממילא נשמע דבדאורייתא אסור אפילו ספיקא שנחשבה, דכך לי ודאי דרבנן כספיקא דאורייתא וק"ל.

הרשב"א בעבודת הקודש שער ה' חלק ד' כתב, לא צדק מצער צינה מותרת שאפילו רוב הסופות מן הקרקע אינן יולדות אלא ביום ולפיכך מעלין אותה לו אחר הרוב המאזי, ואין חוששין לידת לילה שהוא מיעוט דמיעוט שאינו מצי עכ"ל, משמע דס"ל דגם בדבר שיל"מ הולכים אחר הרוב היכי דלא איתחוק המיעוט לאיסור כמו בתערובות שהמיעוט לפינוי, ועטם זה כתב להדיא בר"ן פ"א דביצה קפ"ד ע"ב [ז' ע"א ד"ה ודוקא], ובר"ן שם יליף מזה ליקח בצינא מוכרים צ"ע דרובן של בצינא לאו בני יומן נינהו והולכים בדשיל"מ אחר הרוב בכה"ג, אמנם הרשב"א שם מסיים וכתב אעפ"י שצבא מקום הולכים אחר הרוב, כבר נהגו שלא ליקח בצינא צ"ע מן העכ"ס אע"פ שהרוב אינן צ"י, אני אומר חומר הוא שהחמירו בכל המקומות בדבר זה מפני שיש לה מחירין עכ"ל.

וצ"ע א"כ מ"מ לא החמירו נמי בדין הראשון גבי צדק בקינה של תרגומה, דהרי שני דיינים מצטן אי ילאו, ותו קשיא איך אפשר להחמיר בדשיל"מ אפילו לא איתחוק המיעוט האסור,

י"ט, דמח לי לגזור ודאי אטו ודאי, ומח לי לגזור ספיקא אטו ספיקא של י"ט אחר [שבת], תרומתו גזרינן החירה אטו איסורא דאורייתא, וכ"כ רש"י ביוצא בזה בעירובין ל"ו ע"א ד"ה הוהיל ויש לה עיקור מן התורה ע"ש. ולא דמי לפירות הנושרין ומשקין שצבא, ליכא למיגזר ספיקא אטו יעלה ויתלוש, דאי לא שרינן לי אלא ספק גזר היום ספק גזר אחר, לא יצא ע"ז לחלוש להדיא בשבת וי"ט, משו"ה ספיקא מותר, אבל לרבא אסור ספק סתם י"ט ספק חול אטו ספק שבת אחר י"ט או בדיפוך, ועלה קתני נחשבה באחרות אסורות ואלעיל אספיקא י"ט ספק חול קאי, אע"פ דהובא איסור דרבנן, מ"מ אסור ס"ס הוהיל ולא נולדו צבא אי ודלא כהר"ה.

והרשב"א מיייתי ראיה לר"ת מהירושלמי דאיתא הכה צרייתא צינה שילא מיעוטא צע"ע ורובה צ"ע צ"ע צ"ע היאכל וצ"ח לא היאכל ואין מעלעלין אותה לסמוך כרעי מטה וכו' נחשבה אסורה, ופריך תינה למ"ד ספק מוכן אסור ולמ"ד ספק מוכן מותר מ"מ נחשבה אסורה, ומשני ספק גזר גזר ספק לא גזר אין כאן איסור, אבל נחשב איתחוק איסור אי כאן כ"ע מודו דאסור ע"כ בירושלמי, והשתא קשה אכתי נימא לנ"ד הכנה דאורייתא וכו' פלוגתא דתנאי במחוי בעירובין פרק צבא מערבין [ל"ה ע"ב], א"כ ה"ל למיתני רבואה אפילו ספיקא שנחשבה אסורה, אפילו אח"ל דצרייתא מייירי צתם י"ט ולא צ"ע אחר שבת, מ"מ הא לרשב"א אין חיוב כל שצ' בספיקות לא נולדו כא' אסורה, וא"כ ה"ל למיתני ספיקא שנחשבה, אע"כ כר"ת.

ואמנם להר"ה אין ראיה, משום דלדידיה הכל תלוי אי ספק הראשון אסור מן התורה ולא משכחת ס"ס אסור אפילו להר"י א"כ צינה שגולדה צ"ע אחר שבת או בדיפוך, וצרייתא דירושלמי דמייירי צינה שילא מיעוטא ואח"כ רובא וספיקא אי מיעוטא היום ורובא כבר ילא מאתמול או בדיפוך, וזה שייך צ"ע הסמוך לחול אבל צ"ע הסמוך לשבת צין מלפניה צין מלאחריה לא שייך למימר ספיקא אסורה דפשיטא אפילו נולדה רובא אתמול ה"ל סתם י"ט נמי אסורה, אע"פ דאיכא נפקא מייניה בנחשבה אח"כ לענין ס"ס, מ"מ ספיקא אסורה לא מיתני לי שפיר משו"ה לא תני ליה כלל ואין ראיה מהירושלמי לר"ת ג.

קצת חידושי תורה בדין דשיל"מ. פה ק"ק מט"ד נא.

הרמב"ם פ"א מהלכות י"ט [ה"ע כ'] פסק דאחד צינה שגולדה צ"ע או בשבת, צין שאחר י"ט שבת או שחל י"ט ושבת צ"ע אין מעלעלין אותו וכו', וכתב שם דנחשבה צאלף אסורה, ולא מיייתי דספיקא אסורה, וכתב ה"ה דס"ל ספיקא אחיה צק"ו מנחשבה. והקושי מפורסמת, דהש"ס לא סמך אק"ו ואמאי סמך הרמב"ם. וצ"ל דהובא ס"ל להרמב"ם דספיקא אחיה צק"ו מנחשבה, והש"ס דתני ליה תרומתו היינו משום דנחשבה אספיקא

נא) בדפוס בתומ"ק פ"ר וישב, ל"ג ב'. — קטעים הראשונים שלא שייך לשמעתין השמטנו.

ג) שלש שיטות, ע' ס"ז ד"ה והנה. — רוב ההערות מהג"מ אברהם סופר ז"ל, שבמקור.

א"כ איך מקלינן כמה קולות בדמאי משום דרוב עמי הארץ מעשרין הן, מה בכך הא דשיל"מ הוא, ועיין מנחות ל"א ע"א.

ע"כ נלפ"ד דודאי בתערובות שאיתחזק המיעוט האסור, לכ"ע לא בטל בדשיל"מ, וביכי דלא איתחזק מיעוט כלל, כמו קינה של תרנגולים, דהמיעוט והרוב תרומייהו ליתא קמן, בכה"ג לכ"ע אזלינן בתר רובא גם בדבר שיל"מ, וכייוו כך דמאי, אמנם בגוי שהביא בינה צ"ט, אע"ג דרוב ביצים שנעולס אינם בני יומן, מ"מ בלי ספק שגולדו ביצים גם היום ואנחנו לא נדע אי הביא מאותן שגולדו היום או מרובא דעלמא, וה"ל כעין איתחזק איסורא, ולא דמי לרוב ע"ה מעשרין דאפשר דליכא השתא שום מיעוט שלא עישרו, וכן בדק בקינה של תרנגולת, אפשר שלא הולידה חלא ביום, אבל הכא דבלי ספק כבר נולדו ביצים היום בעולם, ה"ל כמו איתחזק מיעוט לאיסור, ומש"ה נהגו בו איסור בדשיל"מ.

ובזה נ"ל וישבז נכון להש"ע, דצו"ד סי' ק"י [ס"ח] פסק רמ"א להחמיר בסיס, ובא"ה סי' תל"ז פסק להקל, וכתב הש"ך צו"ד שם [סקרין] דסיס דלא איתחזק איסור כלל מיקל רמ"א, ובהכי איירי בא"ה, והבג"א סי' תל"ז סק"ד הקשה על זה ממ"ש בש"ע סי' הק"ג בגוי שהביא ביצים צו"ע ז', ובסי' תקט"ו ס"א בגוי שהביא [דורון] שיש במונים במחזור דאוסר סיס אע"ג דלא איתחזק איסורא. והא"ש דהתם נמי איתחזק טכ"פ מיעוט ביצים שגולדו היום ומיעוט פירות שנתלשו היום בלי ספק, אבל בסי' תל"ז מיירי בספק מוכן שפירש מנודה ומנא זה חי או גוי ולא ידע אי מאתמול או מהיום נילודו, דצ"ט ז' כה"ג הו"ל סיס וש"י ע"ש דבהכי מיירי, והתם לא איתחזק כלל שום איסור לומר שבמנודה זו נילוד היום שום דבר, ומש"ה שרי, והב"ג בפירות שגשרו תחת הדקל צו"ע וספק אי מאתמול אי מהיום, דמותר צו"ע שני דלא איתחזק מיעוט לאיסור כלל כנ"ל.

וי"ל דבהאי סברא מסופק רבי לקמן בפ"ג [כ"ד ע"ב] דצ"פרא חזר ממה דבזה אמר באורחא מותרין לאכילה, דתתלה בזה סי' דנכרי שהביא דורון לא שייך מיעוט ורוב וביטול כמו בתערובות, וממילא דלא שייך להחמיר משום מצ"מ לא בעיל, דמה שייך ביטול היכי דליכא תערובות, ואין כאן חלא משום עד שתאכלהו באיסור אכלהו בהיתר, וזה שייך באכילה, ולא בעלטול, וכ"כ פני יהושע שם להדיא דבעלטול לא שייך זה, דהרי רוצה לעלטול היום למקום זה ומחר למקום אחר, וע"כ ר' יהושע לא אסר חלא לאכילה ור"ג התיר אפילו לאכילה, וס"ל להתיר בדשיל"מ מכל וכל, ושב דבר בו דודאי ליכא מאן דפליג אדשיל"מ חלא ר' יהושע לטעמיה דהא בנדריים נ"ח ע"א גרסינן ר"ש שאמר משום ר' יהושע כדאיתא בראשונים עפ"י הירושלמי, והעלינו לעיל (ב) דעמיה דר"ש דהחמיר בדשיל"מ משום מצ"מ, והתבונן רבי דגם הכא שייך ביטול מצ"מ דהרי איכא טכ"פ מיעוט שנתלשו היום ולא נודעו לנו וצ"ל לסמוך דמרוצא פירשו, וס"ל לר' יהושע בדבר שיל"מ לא בעלינן ברובא משום מצ"מ, וגם איסור עלטול

לא בעיל, ור"ג אחיה כרבנן דר' יהושע התם דמודים דשיל"מ לא בעיל משום עד שתאכלהו באיסור וכו', ומש"ה מודה הכא באיסור אכילה, אבל בעלטול לא יודה דמצ"מ לית לי כרבנן דר"ש התם, ובשמעתין גבי אסור לעלטול לסמוך זה כרשי המטה, דמיירי בספיקא דלא שייך מצ"מ, ו"ל בקל, ועיין מ"ש בסמוך א"ה.

הרשב"א בזה"ל דף ק"ג ע"א [צית ד' שער א', וצדפוסים שלפנינו י"ב ד'] כ' ח"ל ומסתברא שלא אמרו דבר שיל"מ חלא בדבר שהמתיר עתיד לבוא צודאי, או שהוא בידו להתירו על כל פנים וכו', וכן מעשר שני בידו לתקנו שהרי בידו לפדותו, ולאכלו בכל מקום, וכן הקדש יכול הוא לשאל עליו דהקדש עשות אינו הקדש, וכן קונמות מנזה לאיתשולי עלייהו מדרי נהן וכו' כדאיתא בנדריים פרק הנודר מן הירק נ"ח ע"א, אבל כל דבר שאין המתיר צא צודאי, וגם אינו בידו, כגון ביצה וגבינה של טפק טרפה שאינו ודאי שתלד התרנגולת והצבהמה ולא שתהכנה יבית, אין זה קרוי בשום מקום דשיל"מ, ולפיכך נ"ל שכן כשאר האיסורים שאין להם מתירין ובעלינן כדרך שצטלה ביצה של ודאי טרפה עכ"ל, ומקשים עליו מדוע תלה זה במסתברא לי, הרי בן מוכה צמעתין דכדמוקי ליה בספק טרפה הוה קשה ליה ספיקא אמאי אסורה, ולא שני ליה משום דשיל"מ, ש"מ ספק ביצה טרפה לא מקרי יל"מ, עש"ך סי' ק"ב [סק"ז].

וי"ל דהגאון מ' גרשון [בש"ח למח ד"ק סי' ס"ט] הקשה אהרשב"א עוד, מה לורך משום שאין המתיר בידו וצודאי, תיפוק ליה ממ"ז אי יחיה יבית איגלאי מילתא שמעולם לא היה כאן איסור, ואי לא תחיה א"כ לא היה לה מתירין. ותירץ בצ"מ ד"ק [שם] דעכ"פ עד שתאכלהו בספק איסור המתן ותאכלהו צודאי היתר, וכוונתו רצוי דלהרשב"א כל תערובות מצ"מ אין באיסור חזר להיות היתר גמור ועדיין בספיקו עומד דמשום כן לא יאכל אדם אי התערובות ביחד בפ"ה כמבואר צו"ד סי' ק"ט בעור וצ"י שם, וא"כ למח תאכל בספיקו המתן ותאכלהו צודאי היתר, מש"ה סבר הרשב"א לומר שאין בידו זה, כי אולי לא יבורר התירו ועדיין יאכלנו בספיקו, כן נ"ל בכוונת הצ"ח ד"ק, והנה זה יד"ק אי אמרינן דבר שיל"מ הוא משום עד שתאכלהו באיסור, אבל להר"ן [נדריים נ"ב ע"א] דמשום מצ"מ הוא, א"כ צודאי הדין עם הגאון מו"ה גרשון, דממ"ז אם יהיה מינו של המתבטל דהיינו שיכיה היתר, אם כן לא לריך ציעול, ואם לריך ציעול, הוא אינו מינו ואין מקום לת"י ה"ל, והדברים פשוטים וברורים.

והנה לבאורה לריכין להבין מ"מ לא אסיק אדעתיה המקשן דשיל"מ כי היכי דמחמירין בתערובות ה"ג יש להחמיר בספיקא דרבנן, והרי ספק הוא ק"ו מתערובות כמ"ש לעיל [ד"ה וי"ל] בכוונת הרמב"ם. וי"ל דהמקשן הוה ס"ל טעם חומרת דשיל"מ משום מצ"מ הוא, ומש"ה דין הוא להחמיר בתערובות, אבל בספיקא מה מצ"מ שייך, ומסיק רב אשי דליתא חלא משום עד שתאכלהו הוא חזי מועיל להחמיר בספיקו מק"ו דתערובות.

וע"ד נחות נ"ל דרב אשי המחיק בדיבורו כיון דמודית לו דאפילו דרבנן לא בעיל, ע"כ לאו משום מצ"מ הוא, דמצ"מ בעיל דרבנן לר' יהודה וה"ה לרבנן בדשיל"מ, וע"כ

ז"א מוכרת שמפסיד כלום, אם לדידיה אכור, לכ"ע מי נאמר, ומאן לימא לן שיתחרט ע"ז, ע"כ אמרו בש"ס כיון דאיכא מלוא לאתשולי, זה הוא גופיה החרטה שעבר אדרי נתן. ולהדיא אמרין בנדרים כ"כ ע"א לחד מ"ד בסופא דר' נתן פותחין, ואפילו למ"ד אין פותחין, היינו משום שמה מחמת כיסופיה יאמר שיתחרט אע"ג שלא יתחרט, ולעולם מצוה שמכח זה ראוי שיתן אל לבו להתחרט וה"ל כודאי שיצוא, והשתא אי ס"ד דחרטה הבאה מחמת התעוררות נמי מקרי חרטה, א"כ בתרומה שנחשבה כהולין והוא רוצה שהתבטל ולא יפסיד חולין שלו, א"כ הא בודאי שאם לא התבטל יתחרט מחמת זה התעוררות בעלמא וה"ל יש לו מחירין, אע"כ (שאלין) [שאנן] פתח ממקום אחר בעינן, וזה אינו בודאי שיצוא כיון שאין כאן מלוא לשאל עליו, ודברי ע"ז נכונים.

אמנם מ"מ נ"ל שאין זה ראוי צרורה, דשאני תרומה שאעפ"י שהוא מלמעלה על הפסד הדמיון, מ"מ אפשר שלא יתחרט ולא ישאל עלי דא"כ יחדר לעצמו, וכל מה שכבר נאכל מאותו הכרי הוא באיסור, וגם יתעורר להטריח להמליץ לו ע"כ אחר, ולהפריש שלא מן המוקף, ומשום אינו בודאי שיצוא, אצל מ"מ אם רוצה להתיר לו נדרו ראוי.

והשתא אחי' דברי רש"י על אמיתתו, דודאי בש"ס דקאי אזמן המקדש דהי' פדיון להקדש, ומעשר שני בלא"כ לא שייך חלל בזמן המקדש, א"כ א"א לומר שיש לו מחירין משום שאלה, דאינו בודאי שיתחרט, דמשום התעוררות אינו מוכרח להתחרט דהא אפשר לפדות מעשרו והקדשו, משום אמרין דהכיתר הוא ע"י פדיון, משא"כ ברש"י מייירי בהקדש בזה"ל דליכא מקדש וליכא גזר וא"א לפדות, כ"א פירות כסות וכלים ירקבו כמצוה בע"ז י"ג ע"א, ועמ"ג א"ס תק"ס"א סק"ב, לכן הכיתר הוא השאלה שבודאי יתחרט ע"י התעוררות הזו וק"ל.

עוד צה"א קט"ו וקט"ז [בית ד' שער צ'] מיייתי פלוגתא ר"י ור"ת, דלר"י נתעברה אספיקא קאי ולר"ת אבודאי קאי, וכחז ח"ל ומדברי ר"ת נלמד דכל ס"ס אפילו בדבר שיל"מ מותר לאתער, דהא אוקימנא טעמא דברייתא דקתני נתעברה באלף כולן אסורות, משום דה"ל דשיל"מ, ואפ"כ ודאי אכור הא ספיקא מותר ע"ש, וצ"פ"ה [ס"י ק"י סק"מ] הקשה מג"ל להרש"א להוכיח כן, דלמא פלוגתא ר"ת ור"י קאי אהכ"ד דלאו משום דשיל"מ אסתמין עלה, אצל למסקנא דמשום דשיל"מ לכ"ע אפילו ספק שיתערב אכור. עוד הקשה לר"ת איך שייך ספיקא אכור ונתעברה באלף אודאי, ודאי ערפה מאן דכר שמיא.

נ"ל דהרש"א צהשוכה [ס"י ת"א] הקשה לר"י דספק אי בגופו וספק אי בתעורבות לא שמיא ס"ס, הא ספק דכתובות [ר"ד ע"א] מתיר ר' יבושע אלמנה עיסה משום ס"ס, אע"ג דא' בגופו וא' בתעורבות. ולריך להוסיף דאע"ג דהתם ר' יבושע קאמר הכי דאליס ליה ס"ס ואפשר דאין מקילין כל כך בס"ס, מ"מ קשה למאי דמוקי ליה כהנא דליערא קליעה ור' יבושע היא, א"כ אמאי אכור ספיקא שנחשבה, וע"ש צפני יבושע שקצן כעמיר דברי הבית שמואל והגאון מהר"ם בילמן מפרא,

משום עד שתכלנו אחתין עלה, וממילא נחמיר נמי בספיקא, א"כ ממילא מיושבין דברי רש"י, דהוב סד"א לעולם בעלמא היכי שאין באיסור בודאי שיצוא נמי מקרי דשיל"מ ובינה ספק ערפה אכור משום עד שתכלנו בספק אכליהו בודאי, והא דפריך א"א ספק ערפה אמאי באלף לא בעיל, לא הו"מ לשנויי משום דיש לו מחירין, ז"א דלפי הס"ד הוב טעמא משום מצ"מ פשיטא דספק ערפה לא הוב יל"מ מטעם קושיא הרב מו"ה גרשון ז"ל, אצל לפי האמת דאיכא עוד טעמא משום עד שתכלנו, אפשר דגם בספק ערפה שייך זה, ורז אשי אה"י הו"מ לשנויי ולחוקמי בספק ערפה, אלא עדיפא מיניה משני והאמת משני דאפילו ספק בינה י"ט נמי לא בטלה וספיקא אכור, משום חלל ברש"א צומחצרה.

א"כ נ"ל דמן הש"ס היה אפשר להוכיח בדיפוך דבספק ערפה נמי שייך דשיל"מ, דמודא פריך נמי לר"י דמשום מוקאא הא הוב ספיקא דרצון, ומ"ש מהרש"א משום תוס' ישנים דה"ל כעין דאורייתא, אין זו סברה פשוטה כל כך. והיה נראה לומר דלכך מ"ד שפיר מוקי ליה בספק ערפה ומשום דשיל"מ, דבספק ערפה נמי שייך יש לו מחירין, אך למ"ד משום פירות הנושרין ומשקין שצו, ולדידהו רישא דאין מעלעלין אותה מיירי אפילו בעומדת לאכילה, ואיך מיד הני ספיקא אכור בספק ערפה ולא עומדת התרנגולת לאכילה שהרי ספק ערפה היא, ואיכא למיטעי דגם רישא צהכי מיירי ולא בעומדת לאכילה, אע"כ אי מוקמין בספק ערפה, ל"ל דמיירי בתרנגולת שהיתה בחזקת כשרות ועומדת לאכילה והעילה בינה, ושז נשחטה וגמלא ספק ערפה בסתר באופן שנדע שכבר היתה בספק הזה בשעה שהעילה הבינה, או שהי' ודאי ערפה וספק אם כבר היתה בשעה שהעילה, וא"כ עכ"פ מיירי בשכבר נשחטה וחו לא שייך יש לו מחירין אחר יב"ת, ולעולם ספק ערפה דשיל"מ הוא, משום כחז רש"א דלא מסתברא הכי, (והא) [והא"ש] דלא פריך לר"י מטעמי שכתב מהרש"א דמוקאא כעין דאורייתא.

עוד הקשה במואל מאש [ס"י י"ט] על הרש"א דנקט בהקדש משום שישנו בשאלה ולא כתב טעמי משום פדיון כמו במעשר שני, ואילו בקונמות כתב משום דמלוא לאתשולי, וכן הוא להדיא בש"ס בנדרים נ"ט ע"א דוקא קונמות דמלוא לאתשולי הוב יל"מ אצל תרומה דליכא מלוא לא, ומעשר שני והקדש משום פדיון הוא ולא משום שאלה. ולפע"ד לפמ"ש ע"ז צ"ד ס"י שכ"ג [סק"ב] להוכיח דלא מהני פתח חרטה למחשיל התרומה וחלה מפני שיתערב, אלא לריך חרטה ממקום אחר, דאלת"ה מ"ש תרומה דלא מקרי יש לה מחירין מקונמות, והנקודות הכסף הקשה עליו הא מצוה החילוק בש"ס התם איכא מלוא הכא ליכא מלוא.

ולפע"ד דברי בע"ז נכונים בטעמם, דמה צריך אי איכא מלוא או לא, מ"מ דשיל"מ הוא, אלא דהש"ס ס"ל כל שאין הכיתר בודאי שיצוא ואין צידו לעשות, לא מקרי יש לו מחירין, והכא בקונמות אין זה צרור שיתחרט ושימלא לו החכם פתח ואיך יכיר זה יש לו מחירין אולי לא יתחרט לעולם, ואין לומר הא קמן שיתחרט האולי ונתערב ומפסיד ע"ז את כל התעורבות,

וכבר הארכתי בתכלית האריכות בחי ספ"ק דכתובות (ג). ובאמת היה אפשר לומר דכא מיירי בספק ערפס שילא מחזקה מחיים, משום מהמיר ר' יהושע, משא"כ הכס איכא רוב משפחה וחזקה כשרות. אלא שכבר כתבתי לעיל [ד"ה א"י] דמיירי בהרנגולת שנשחט ומלאה ערפס, וא"כ לא שייך זה, דכרי לא נמלא עד אחר שחטתה ולא ילאה מחזקה מחיים.

ע"כ היה נלע"ד לומר דספיקא מני איירי בספק א' משני ביצים, א' כשרה וא' ערפס, ואיתחזק איסורא וי"ל כודאי איסור שהרי מביאים אשם תלוי בכה"ג, עיין בד"ה לרא"ה שכתב להדיא, ומשום מהמיר ר' יהושע בספיקא, והא דכוכה ר"י דא' בגופו וא' בתערובת לא מקרי ס"ס, היינו ממסקנא דמוקי בספיקא דרבנן ודברבנן אפילו חד בחד כ"ל תערובת גמור, ואיכא למ"ד בסי ק"ט דיותר לגמרי ולכל הפחות לא מקרי איתחזק איסורא ואפ"ה בנתערב אה"כ אסורה, או אפשר דא"כ בכה"ג שרי אלא למסקנא לא מיירי ב' תערובות אלא בספק ממש שנתערב אה"כ, ואסור, ש"מ צעיין ס"ס שוים, או תרומתו בגופו או תרומתו בתערובת, ושפיר מוכיח מזה הרש"א דס"ס ממש מועיל אפילו בדשיל"מ, וא"ש נמי לר"ת להס"ד נתערב אספיקא קאי, דהיינו ס' ב' תערובות, הראשון חד בחד, והשני באלף וק"ל.

המרדכי רפ"ק דביצה [סי' תר"מ] ונגליון שם כתב בשם ר"ח כהן ודע לא מקרי דשיל"מ כודאי וחזר ונאסר לשנה הבאה, ותמה עליו פרי"ה סי' ק"צ הא אותו החדש צעמנו לא יאסר לעולם, ועוד הא הש"ס בנדרים [כ"ה רע"א] אומר להדיא דשיל"מ הוא. וראיתי בפלתי [סי' ק"צ סוסק"א] שכתב דאם יבנה המקדש יחזור כל התבואה אפילו חטין שנעליה חדש למ"ד ^{המרדכי} חדש אינו נוכח בזה"ל נד. וסבדי בשחק כי קיימתי מסבירא, אמנם לא כמו שסובר הוא, כי לא ידעתי מנו ומנו דס"ל חדש אינו נוכח בזה"ל ועתיד לנוכח בציאת משיח, וכה אמרתי דס"ל כמ"ד [חגיגה ג' ע"ב] לא קדשה לע"ל, וקדושתה ה"אן צטלה

(ג) בחי' כתובות (סטמ, משנת תקס"ב) י"ד ע"א (ס"ז א') מד"ה הכא, אחרי שהאריך מרן ז"ל בסברת הרשב"א הג"ל, כ' בד"ה עוד, וז"ל: עוד צריך להבין לפי הג"ל במס' ביצה דמוקי לביצה וספיקא איסורא בספיקא טריפה ותנא דליטרא קציעות הוא, והיינו ר' יהושע ע"ש, וקשה אי"כ אמאי נתערבה כולן אסורות הא לר' יהושע מהני ס"ס גרוע עם חזקה או רוב, וה"נ איכא בביצה חזקה כשרות דהיינו רוב ביצים כשרות, חזקה דאית מכת רובא. וי"ל דמיירי התם בשיצאה תרנגולת מחזקה מחיי.

א"ב י"ל דספיקא אסורה י"ל בביצת ודאי טריפה שנתערבה חד בחד דה"ל כודאי של איסור, ואח"כ נתערבה באחרות, דכה"ג לכ"ע אסורה כמ"ש לעיל. ולפ"ו הא דהוכיח ר"י משם דס"ס בשני ענינים לא מקרי ס"ס, היינו ממסקנא מוכיח כן דמיירי בספיקא דרבנן ומשום דיש לו מתירין, ואי ס"ד דמיירי בספק תערובות חד בחד באיסור דרבנן, כה"ג מותר לגמרי, כיון דלא היה דבר חשוב, ואפילו ביש לו מתירין אין להחמיר כלל, אפ"כ ספיקא איסורא ספק בגופו קאמר ונתערבה באחרות אסור, וזוהי מוכח דס"ס גרוע לא מהני, דאל"ה אפילו ביש לו מתירין יש להתיר כמ"ש רשב"א בתה"א קט"ו ע"א לר"ת. ולפ"ו הא דדחיק ר"ת דנתערבה אודאי קאי, היינו נמי למסקנא דאיירי באיסור דרבנן, אבל בהס"ד י"ל דספיקו היינו חד בחד וצלה קאי נתערבה, ועיקר הוכחת ר"ת ממסקנא.

לגמרי, וחדש בזה"ל לאו דאורייתא, וא"י בזה"ל כח"ל דמלא, ולכשיבנה המקדש יחזור כל החטים שנעליה חדש כמ"ש חוס' ברי"ה י"ג ע"א [ד"ה דחקריב] בשם הירושלמי, והשתא לפ"ו שפיר אכלו רבנן דבי רב אשי בלורתא דשיתא [מנחות ס"ח ע"ב], דמה תאמר יש לו מתירין למחר, שמה יבנה המקדש ויכיר הכל אסור, משא"כ בנדרים דמיירי מתערובות חדש, ואסור משום דה"ל מצ"מ עכ"פ, דהא עכ"פ עתיד להיות מותר, משא"כ ספיקא דלא שייך משום מצ"מ רק משום עד שהאכלנו וכו'.

הרמ"א בסי' ק"צ [ס"ד] כתב דאין אוסרין דשיל"מ בטעם צטלמא, והש"ך [סק"ט] הרבה להקשות עליו, והעיקר דבנדרים [כ"ה ע"א] מצויר בראשונים דוקא צאינו מינו צטל טעמא ולא צמינו. ולפע"ד גם רמ"א לא אמר אלא בשאחד מהם אינו מינו כי ביצה שנולדה צי"ט שנצלה טעמה בתחית נשר ותבשל הכשר עם ביצים אחרים והפליט טעמו בהם, אע"ג שגם טעם הביצה נפלג לחוך הביצים, מ"מ צטיל כיון שכבשר שהוא אינו מינו דביצים מפסיק ביניהם, וכל שאין כאן מצ"מ מכל לך, לא אמרן בזה דשיל"מ לא צטיל, אבל אה"כ דטעם ביצה שנולדה צי"ט שנצלה צהדיא לחוך ביצים אחרים שאסור לעולם.

בעירובין מ"ה ע"ב בתוס' ד"ה איצטית אימא וכו', אע"ג דכזה דשיל"מ ואמר רב אשי אפילו באלף לא צטיל, אפילו בספק דצריכס, בעירוב הקילו, הקשה בשער המלך [כ"י יו"ט פ"ב ה"ו ד"ה ואפשר, עיי"ש] מאי פסקי דרב אשי ס"ל כהך שינויא, דלמא כלידך שינויא דהתם. וי"ל דקשה להתם מאי לריך לומר דכזה ספק דצריכס, תיפוק ליה אפילו ספק דאורייתא נמי, דאמרין כאן נמלא וכאן ה"ה, ובפרט שכבר ראינו העצום שנתקשרו מע"מ, ועכ"ל דעיקר הקושא הוא משום דשיל"מ דאסור אפילו כיכי דאיתחזק הכירה.

בש"ע א"ה סי' תרע"ז ס"ד הותר ביום השמיני שמן מנר חנוכה שנתערב בשמן אחר ואין צו ס' לצטלו, יש מי שאומר שאין להוסיף עליו כדי לצטלו, וזהו דעת מהר"ם מרוטנבורג

ובזה מיושב קושיא פרי"ה אר"ת בסי' ק"י סקמ"ג דלהס"ד דקאי אספיקא טריפה, איך שייך לומר נתערבה אודאי קאי, דודאי טריפה מאן דבר שמי', והא"ש דלהס"ד מודה ר"ת דאספיקא קאי והיינו תערובות חד בחד קרי ל' ספיקא. גם מה שהקשה עוד פרי"ה מנ"ל לרשב"א בתה"א דלר"ת אפילו בדשיל"מ מועיל ס"ס, דוקא נתערבה ודאי אסור ולא ספיקא, והקשה פרי"ה דלמא למסקנא מודה ר"ת, והא"ש דעיקר הוכחת ר"י ופלוגתא ר"ת הוא אמסקנא, אבל אי קאי באיסור דאורייתא י"ל בפשיטות ספיקא היינו תערובות חד בחד כנ"ל. וי"ל גם רא"י רשב"א בתה"א דמייתי מירושלמי לר"ת ולסלק מעליו קושיא בדק הבית, דכיון דהירושלמי מפרש לברייתא דמייתי דאית' ככ"ע אפילו מאן דמקיל בספק מוכן, מ"מ מחמיר הכא כיון דאתחזק ונתערב איסור מוכן, וקשה עכ"פ מה מתוך הירושלמי אברייא דספיקא אסירא, ועכ"ל יאמר דספיקא היינו תערובות חד בחד, ואין להאריך יותר. מ"מ ב"ל כל זה דוחק, דהש"ך [סי' ק"י בדיני ספק ספיקא סקכ"ה] העלה להלכה דתערובות חד בחד אפילו בדרבנן ה"ל כגופו של איסור, וליתא למ"ש. וגם תירוצ הראשון ב"ל דוחק.

וע"ע לקמן ד"ה ואם נתערבה, ובחי' סוגיות (לוגדון תשכ"א) מ"ג א' מד"ה ואמנם.

(ג) ע"ע חי' קידושין ל"ו ע"ב (ס"ז ב') ד"ה ובזה.

מן הכד, ואין לומר נמי דמשלכנת מקשה שמצטלה לכוות ממנה, הא כחז דמותר בהנאה.

ולפע"ד ליישב זה במ"ש הרי"ף והרא"ש בשמעתין דה"ל גולד ואסרי ליה משום שמא יעלה ויתלוש, והמג"א סי' תקי"ז ססק"ד עמד בזה לאחרי לורך כחזו צ"י טעמים, ובספ"ד דפסחים [כ"ז ע"ב] גבי פירות הנושרים ויבז צ"י טעמים אלו ועבד הש"ס גריכותא, והכא לא שייך זה הגריכותא ע"ש, וה"כ קשה. וי"ל דאי משום גולד לאחוד לא הוה אסור בהנאה, דמוקצה מותר בהנאה כמו שהוכיח רש"י ה"ל, אבל משום גזירה יעלה ויתלוש אסור בהנאה אי הוסיף דיעבד או ע"י גוי אפילו, וזהו מדוקדק בלשון הרי"ף ואסרי לה משום שמא יעלה ויתלוש, פ"י ואסרי ליה בהנאה, ואי משום שמא יעלה ויתלוש לאחוד לא הוה מקום לאסור להסין בשבתי כלים, ע"כ הטעם נמי משום גולד, ולהכי מיייתי הש"ס דרז מתנה התם גבי מסיקין בכלים משום דחד עממא לתרווייהו. והא"ש דכ' הרש"א שם מדמקשה דמהפך באיסורא ולא מקשה מהנאה ש"מ דמוקצה מותר בהנאה, דהתם בכלים לא שייך משום שמא יעלה ויתלוש, ובשמעתין אסור בהנאה משום שמא יעלה ויתלוש, ולהכי צנוי ציטול, ומקשה הש"ס שפיר הא אין מצטלין איסור לכתחלה, וזהו צרור ונכון בעזרי"ל (יז).

ולכן נדחה מ"ש מג"א סי' שכ"ה סק"ע בשם חו"מ מס' ע"י ס"י ע"ב ע"ש. ולפי הג"ל נלפע"ד דהתוס' לטעמיהו אזלי, דס"ל לעיל ג' ע"א [ד"ה גזירה] דלא גזרינן שמא יעלה ויתלוש אלא במידי דאכילה שנפשו של אדם מתאחז וצטודו בכפו וצלעה, ולא צעלים, לכן טעם שנשרו מותרים בהנאה, משא"כ להרי"ף וסייעתו כ"ל.

ובזה מיושב מה שיש לדקדק אהמקשן שהקשה וכו' קא מהפך וכו', ולא ידע חי' הש"ס, א"כ אמאי אמר רב מתנה מרבה עליהם עמים מוכנים, דוקא, בלא ריבוי נמי. והא"ש דהוכיח ס"ל משום הנאת ההיסך מרבה עליהם שיהי רוב ההיסך מעלים מוכנים, אבל מהיפוך באיסורא מקשה שפיר כקושיא דרש"א ה"ל דכל שהאיסור ניכר לא בטל. ואף שיש לדחות דרש"א לא כ"כ כ"א בכלי דניכר בין עמים אחרים, משא"כ הכא מייירי מעלים ועלים, ושפיר לא מנכרו, וי"ל כיון דה"ל לערצבם בידים דמוקצה נינהו רק מניח על גבם עמים מוכנים, א"כ לעולם האיסור ניכר במקומו שיועד שהתחזיתו מוקצה מהפך באיסורא, ומשני כיון דרובא דהתירא, בהתירא קא מהפך, ומשום טלטול מן הכד וכפי' הרש"א במס' שבת הג"ל.

ובזה מיושב מדוע לא מקשה מיד הא אין מצטלין איסור לכתחלה, דהרי"ן כחז לכן אמר לתוך התנור דוקא דשם שכחו עלי היתר ואז מרבה עליהם להכיל הכיתר דבאיסור דרצנן נמי לא שרו

שהביא הטור שם, ודעת הרא"ש תלמידו בשמעתין [סי' צ'] בדמשני הש"ס דרצנן מצטלין איסור לכתחלה, היינו דוקא היכי דמקלי קלי לאיסורא, אבל בלא"ה לא, וגר חנוכה לא מיקרי מקלי קלי כיון שנהנה ממנו בתחלת ציעורו, ואולי כוונתו למ"ש חו"מ בשבת כ"ה ע"א ד"ה הא בחול, בסוף הדיבור, שכי שמן מיקרי טפי צעין בשעת הציעור מעלים ע"ש, ועיין במג"א סי' תמ"ה ססק"ה, ובי"ד סי' ל"ט ס"י סתם המחבר דאיסור דרצנן שנתערב בהיתר מועט, מותר להוסיף עליו כדי לצטל, והקשה הש"ך שם [סק"ע] הסתירה ה"ל, והניח צ"ע, ומג"א [סי' תרע"ז סק"י] כחז דשאי שמן דגר חנוכה דה"ל דבר שיש לו מחירין לשנה הבאה, ובס' צאר יעקב צחלק י"ד סי' ה"ל תמה עליו בכמה קושיות ע"ש.

ואני אוסיף להקשות דכא לא מיקרי דשיל"מ דלדבר זה לא נאסר מעולם, ובגליון ש"ע שלי כתבתי ליישב כונת המג"א, דהמחבר צ"ד ס"ל כהנך פוסקים דאין לצטל לכתחלה ממש רק אם אירע כבר שנתערב עם היתר צפחות מס' מותר להוסיף כדי להכיל היתר, אבל אם יהיה באופן שלא יפסיד מההיתר ג"כ צאמת אין להוסיף לכתחלה, והכא צ"ח אינו מפסיד מההיתר שהרי יכול להשהותו לשנה הבאה, וזהו צרור בכונת מג"א שקראו דשיל"מ ע"ד שכתבתי, ומיושבים כל הקושיות (יח).

אמנם לולי דבריו גם אני אענה חלקי ציישוב הקושי' הא של הש"ך בסתירת הרב המחבר, גם לפרש כוונת מהר"ם מרומנובורג שכי לחלק דהכא נהנה ממנו בשעה שהנר דולק, ומאי צ"ק, וגם התם משכחת נהנה בשעה שהעלים דולקים, ולא מנינו בהראשונים ז"ל שאסרו להנות מעלי דקל שנשרו ונתערבו בשעה שהם דולקים, רק במג"א לעיל סי' תקי"ז סק"ג נדחק בזה מאוד ע"ש. בתחלה מ"ש מהרש"א בשמעתין מדקשו חו"מ גבי עגול יוסיף עליו ויצטל, שמע מינה לית להו מ"ש הרא"ש ז"ל דבאיסור דרצנן נמי אין מצטלין כי אם היכי דמקלי קלי לאיסורא. נאמר התוס' לשיעתייהו אזלי, עיין בשבת כ"ט ע"א מסיקין בכלים ואין מסיקין בשבתי כלים, ומקשה הש"ס מסיקין בכלים מכי אדליק ציה פורתא ה"ל שצרי כלי וכו' מהפך באיסורא מהפך, ומשני דעבד כרז מתנה, וכתב הרש"א צחי' [ד"ה כי אדליק] מדמקשה מהפך ולא מקשה מהנאה דכי הוה שצרי כלי אסור חו' לכוות ממנו, שמע מינה מוקצה מותר בהנאה, ועוד כתב שם [ד"ה והא דאמרינן] כך דמרבה עמים מוכנים ומצטלין, לאו ציטול ממש קאמר דהא הכלי ניכר וכל שניכר לא שייך ציטול, אלא הכונה דמטלטל היתר וממילא מהפך האיסור וה"ל טלטול מן הכד ע"ש, וא"כ בשמעתין דמקשה ממצטל איסור לכתחלה ודשיל"מ, מאי מקשה, הלא לא איירי מצטול כ"א מטלטול

דבר שיש לו מחירין, משום דלא באו חכמים להקל כי אם להחמיר, וכן כתב הר"ן פרק כל שעה [ל' ע"א] גבי הלכתא חמץ במשחו כרב עיין שם, וה"ב דכוחתיה, כיון דאי לא אסרו חכמים משום תקלה היה מותר לשנה הבאה והיה אסור להוסיף עליו, עדיין לא פקע איסורא קמא מיניה. — וע"ע לקמן ד' ע"ב ד"ה מרבה עליהם (השני), שם מדיה ואמרת ליישב, וד"ה ועיין מג"א. — וע"י לבושי שרד על מג"א ה"ל.

(יז) וכ"כ לקמן ד' ע"ב ד"ה לפע"ד.

(יח) ובקובץ תשובות ח"ס סי' ס"ד ד"ה וסברא, כ' מרן בזה"ל: וסברא זו צ"ל בכונת מגן אברהם ס"י תרע"ז שכתב שאין להוסיף על שמן של נר חנוכה שנתותר ונתערב משום דהוי דבר שיש לו מחירין. אע"ג דלדבר זה לא נאסר מעולם ומשום הכי בטיל אי איכא ששים, מכל מקום לענין זה הוי דבר שיש לו מחירין שאין להוסיף עליו, ומסיים שם דמיא דחמץ, פירוש, אע"ג דבאמת לא יש לו מחירין דהא אסור לשמרו לשנה הבאה משום גזירת תקלה, מכל מקום הוה כחמץ, דאף על גב דחמץ אחר הפסח אסור משום קנסא [פסחים כ"ט ע"א], מ"מ הוה

באיסורים, לכן אסרו להוסיף, ודוחק לומר עדיין יתן מתחלה שמן
ס' פעמים יותר משיעור ההדלקה כדי שאם יכבה יהיה מעורב
ממילא צם', זהו ודאי דוחק ודו"ק נז).

ואם נתערבה באלף וכו', ר"פ התערבות ע"כ ריש ע"כ ציאר
ר"ת אי כך ונתערבה אספיקא קאי, ע"כ איתא כר' יהודה
דלחור ס"ס שם ע"ד ע"א גבי רמוני צאדן שנתערבו צרבו.
ומיכו נ"ל לר"ת אפילו ר' יהודה אינו אוסר אלא צרמוני צאדן
שהוא אי' משעה דברים דחמירי עובא, אבל שארי דברים אע"ג
דס"ל לר' יהודה כל שדרכו למנות שנינו, מ"מ ס"ס אינו אוסר,
ועצמה ע"ז הוב כמו ששה דברים, וא"כ ע"כ אפילו לרבי יהודה
נתערבה אודאי קאי, וחכו דעת הרמ"ה צשמעתין. ומיכו הראב"ד
צשמעתין צחמים דעים [לפנינו צהשגותיו על צעה"מ אות אי']
הקשה אי ס"ד נתערבה לא קאי אספיקא, א"כ ה"י יומא ספיקא
קאי אעריפה, ונתערבה אי"ע ומשום דשיל"מ, אע"כ פשיטא
לש"ס דנתערבה אספיקא קאי וס"ס איסורא, וכן דעת ר"י
צעל התוספות. ודלא תיקשי הא צצחים ע"ד ע"א מצואר
דנתערבות מותר, לזה תירץ ר"י דוקא צ' תערבות ולא ס"ס
אחר, ופי' רש"א צבה"א צית התערבות [צית ד'] שער צ'
כוונתו לחלק בין צ' תערבות שאז אפילו לא נודעו צ' הספיקות
יחד מ"מ מותר, משא"כ ספיקות צגוף הדבר צעי שידעו צ'
הספיקות ביחד דוקא כגון ס"ס דפתח פתוח, ועמ"ל ס' חל"ט
ס"ג. והרא"ה צד"ה ס"ל צכוונת הר"י ז"ל לחלק בין שהספק
הראשון אסור מן התורה, משא"כ צספק דפתח פתוח צספק
הראשון אוקמא איתתא צחזקת היתר לצעלה, ומשמרת הצית
הקשה דלרצב נמי הא איירי צרייתא צצצת וי"ט דעלמא, והכי
דמ"מ ספיקא להחמיר דעשאוה כ"ע אחר שצת דאורייתא,
מ"מ ספיקא שנתערבה ה"ל ספק הראשון צדרצקן. עוד פי' הרא"ה
לחלק בין ספק אי' צגופו וא' צתערבות דלא מקליקן, משא"כ
שניהם צגופו כגון פתח פתוח, או שניהם צתערבות כגון אחרות
צאחרות, קי"ל להקל, ומה שקשה על זה מוספ"ק דתערבות סוגי
אלמנה עיסה, ציארתי שם צעזכ"י נח, וכן כל הפרטים הנ"ל
מצוארים צמקומן צעזכ"י, ולא צאתי אלא לסדר הדברים לפני
התלמידים.

והרמב"ם (ה' יו"ט פ"א ה"כ) לא מיייתי כך דספיקא אסורה,
וכתב ה"ה משום דכבר כתב [שם פ"צ ה"ו] ספק
מוכן אסור, מוכח מזה דס"ל נתערבו אודאי קאי, דאל"ה הוב
לזה לאשמועינן ספק נתערבה דאסור, אלא ע"כ דשרי לרמב"ם
וכר"ת.

ובירושלמי דפרקין נמי לא גרס ספיקא אסורה צצרייתא,
וקאמר דלמ"ד ספק מוכן מותר, מ"מ נתערבה
גרע משום דאיתחזק עכ"פ חד צינא של איסור צתערבות, משא"כ
ספק מוכן ע"ש. ונ"ל מאלי טעמא פירש"י [ד"ה לספק עריפה]
ספק נולדה מתרגולת עריפה עכ"ל, משמע שיש לפייגי צ'
הרמב"ם.

(12) ע"כ מח"י סוגי' הג"ל.

(13) עיין חי' כתובות (סטטר, משנת תקס"ב) י"ד ע"א (ס"ו א')

מד"ה הכא תרי, וחי' סוגיות (ליגדון תשכ"א) מ"ג א' מד"ה ואמנם.

אלא להוסיף ולא לצעל להדיא. לולי דברי הר"ן היה אפשר לומר
דוקא לתוך התנור שא"ל לטלטלם, אבל צמקום אחר אסור להניעם
ע"י רצוי ולהביאם להתנור להסיקם. והא"ש צליז לא הו"מ
להקשות הא אין מצטלין איסור לכתחלה, דאיכא למימר דמסיק
צעלי היתר שלו וממילא ניתוסקו עזי האיסור, ואולי זה לא מיקרי
ציעול איסור כיון שאינו עושב צידים, ודקתני לתוך התנור דוקא,
לאו משום דשכיחי שם עזי היתר, דמה צכך, כיון דלא מטעם
ציעול איתאין עלה, אלא משום שאסור לטלטלם אפילו ע"י רצוי.
לכן צעינן לתוך התנור דוקא, ומקשה א"כ כרי עדיין מהפך
באיסורא, ומשני דה"ל טלטול מן הצד כנ"ל, א"כ קשה מ"ש תנור
אפילו צדוכתא אחריתי נמי יכול להניעם להחיר ע"י טלטול
מן הצד, אע"כ נקט תנור משום דשכיחי תמן עזים מוכנים ולא
הוב רק הוספה וכמ"ש הר"ן, א"כ ע"כ כה"ג נמי הוב ציעול
איסור, הקשה שפיר הא אין מצטלין איסור לכתחלה אפילו
ע"י הוספה כמ"ש רש"י ותוס' מסאח הרומה צנפלה לל"ט
אסור להוסיף אי' להשלימו למאה, וע"כ משני לחלק בין דאורייתא
לדרצקן.

והא"ש נמי למכר"ס מרויענצורג וסיעתו דס"ל צדרצקן נמי
לא מצטלין כ"א היכי דמקלי קלי איסורא, א"כ מה צורך
להש"ס לחלק בין דאורייתא לדרצקן, מדוע לא מחלק בין מקלי
קלי, צשלמא להסוצרים דוקא להוסיף שרי ולא לצעל, כבר יישצנו
צסמוך דלא הו"מ לשנויי כאן להוסיף כאן לצעל, דמתני דתרומות
נמי מיירי להוסיף ואפ"ה אסור, אבל מקלי קלי הו"ל לשנויי.
וי"ל דס"ל דלא משום טלטול מן הצד איתאין עלה וכמ"ש הרשב"א,
אלא משום ציעול גמור, ודקתני לתוך התנור, לאו משום הוספה
וכמ"ש הר"ן, אלא צמקום אחר היה אסור לטלטלם ולהביאם
לתנור אפילו ע"י ציעול משום דאין מצטלין איסור לכתחלה,
אבל לתוך התנור דמסיקין ושם צעילו ושרי להפך. וכשהא לא
הו"מ לשנויי משום דמקלי קלי שרי לצעל, הא עכ"פ קודם ההוסף
עדיין לא נתצעלו העזים כנ"ל, וא"כ איך שרי להסיקם הא קי"ל
צמס' גיטין פי' הניחזקין [כ"ד רע"ב] אגוזי פרך צנפלו לאלף
ואח"כ פלעם כדי שיצטעלו, צאיסורי עומדים, וכה"כ איך שרי
להסיקם צידים, ומשני צדרצקן שרי, ואין לומר הא התם נמי
איסורא דרצקן הוא ואפ"ה קנסו, דקאמר התם צדרצקן קנסו
שוגג אטו מזיד ע"ש, י"ל דכל עיקר הטעם דאין מצטלין איסור
דרצקן להדיא, משום דא"כ מה הועילו חכמים צאיסורן שכל אי'
יצעלו צידים, וכ"כ תוס' צפסחים פי' כל שעה [ג' ע"א ד"ה
לשהינהו] גצי קדירות צפסח יצצרו ע"ש, וא"כ צפיוצו אגוזים
עדיין לא הועילו אי שרית ליה לפצוע, משא"כ הכא הועילו
כשפלו צמקום אחר שאינו תנור או כשלא ירצו להסיקם. ולפע"ד
דהסוצרים דאפילו צלא מקלי קלי מצטלין ע"י הוספה, נמי מה"ט,
דוקא הוספה דעדיין הועילו חכמים צאיסורים צשלא נפל האיסור
צהיתר עדיין. וצזה מיושב קושית הש"ך שהתחלנו צו, צצנ"ח
כ"ע מודים דאסור להוסיף, דאל"כ לא הועילו חכמים שאסרו
מותר שמן צצנ"ח, שכל אי' יתחכם ויתן מתחלה קודם הדלקה
שמן יותר מכדי שיעור ויתנה שאחר שדלק כשיעור יכבה, ונמלא
מרווח שאם צצב קודם זמנו וניתותר לו שמן של איסור כבר
הוא מעורב ועומד צהיתר ואח"כ יהיה מותר להוסיף עליו
ולא יהיה מותר שמן צצנ"ח אסור לעולם, ומה הועילו חכמים